

ПАМ'ЯТЬ ПРО ЗАГИБЛИХ ЗАХИСНИКІВ ХЕРСОНА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Окупація Херсона у 2022 році та подальше звільнення міста стали подіями, що мають вагоме значення як для місцевої громади, так і для всієї країни. Вони закарбувалися як символ стійкості, єдності та готовності до спротиву. В умовах війни особливо важливо підтримувати пам'ять про полеглих оборонців – це сприяє зміцненню колективної історичної пам'яті та відчуття спільної локальної ідентичності.

Дослідження особистих історій людей, які жили під окупацією, допомагає доповнити офіційні історичні описи людським, емоційним та життєвим змістом. Усні свідчення дозволяють не лише відтворити події, а й побачити, як у громаді формуються цінності, моральні принципи та розуміння власної громадянської позиції.

Розповіді родин загиблих бійців Територіальної оборони Херсона відкривають не лише факти їхнього бойового шляху, але й внутрішній емоційний вимір того, як ці люди живуть у пам'яті близьких та громади. Аналіз таких інтерв'ю дає змогу простежити, яким чином вибудовується образ захисника: які ідеали з ним пов'язують, як осмислюється його смерть у ширшому контексті боротьби за незалежність України.

Особливо значущими для херсонців стали бої у Бужковому парку, біля Наукового ліцею та в районі Антонівського мосту, де військові та добровольці, ризикуючи життям, намагалися стримати наступ загарбника [2, с. 157-174]. Після встановлення окупаційного контролю Херсон перетворився на центр мирного спротиву: протягом 5–20 березня 2022 р. мешканці виходили на масові акції з українською символікою, демонструючи незгоду з окупацією [1, с. 23-36.]. У відповідь окупанти застосовували насильство, переслідування, залякування та інформаційний тиск.

Спротив Херсона важливий не лише з військової точки зору. Він став ключовим чинником у формуванні образу міста як простору незламності. Постаті загиблих оборонців стали моральними орієнтирами для громади.

У перші дні повномасштабного вторгнення в Херсоні спонтанно виникли добровольчі групи – люди об'єднувалися задля захисту свого міста. Усні свідчення родин загиблих є цінним джерелом для розуміння не лише хронології подій, але й емоційного досвіду війни для місцевих жителів.

Інтерв'ю з Наталією Безпаловою² розкриває життя її чоловіка, Івана Павловича Данченка. З розповіді перед нами відкривається людина, яка у критичні години добровільно долучилася до оборонців рідного міста.

Зі слів Гончар Вікторії Миколаївни³ змальовується образ її батька. Гончар Микола Анатолійович загинув обороняючи 1 березня 2022 р. Херсон.

Інтерв'ю з Любов'ю Григорівною⁴, дружиною Данілова Дениса Павловича, презентує життєвий шлях її чоловіка, свідомого громадянина та оборонця України.

² Безпалова Наталя Василівна, 1969 року народження, с. Станіслав, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

³ Гончар Вікторія Миколаївна, 1992 року народження, с. Надєждівка, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

⁴ Данілова Любов Григорівна, 1970 року народження, с. Нове, Вознесенський район, Миколаївська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

Життєві принципи Вдовиченка Володимира Васильовича розкриваються в інтерв'ю з його дочкою Дариною⁵.

Вікторія Олександрівна Макарьська розповіла про свого чоловіка, Олега Михайловича. Ця людина усе життя присвятила військовій діяльності та захисту Батьківщини⁶.

Образ Ронського Олексія Михайловича, який був добрим, відкритим, мужнім українцем, постає з інтерв'ю його матері, Моренець Оксани Анатоліївни⁷.

Вікторія Миколаївна розкрила у своєму інтерв'ю долю і характер свого чоловіка – Непомнящого Олександра Миколайовича, який відзначався патріотичними рисами та значною відповідальністю⁸.

Ольга Петрівна Осіння розповіла про свого чоловіка. Володимир Леонідович постав українцем, що відчував глибоку любов і до своєї Батьківщини, і до родини⁹.

Історія Сливкіна Миколи Михайловича, людини честі та обов'язку, розкривається в інтерв'ю з дружиною, Наталею Валеріївною¹⁰.

Долю Грозинського Віталія Володимировича, який був мудрим наставником та опорою для сім'ї, розповідає його донька, Фролова Ольга Віталіївна¹¹.

Інтерв'ю з Хандусенко Надією Іванівною¹² розкриває історію життя її чоловіка. Хандусенко Сергій Сергійович, відданого батька та чоловіка.

Усі полегли тероборонівці брали участь в захисті Херсона. Їхня загибель 1 березня 2022 р. стала символом перших спроб самоорганізованого спротиву російській армії. До оборони міста долучалися не лише уродженці Херсона, а й ті, хто оселився тут з інших регіонів, але встиг відчути місто своїм домом. Основним мотивом оборонців було захистити «свою землю», свою громаду, своїх близьких – це рішення ґрунтувалося на глибокому особистому почутті відповідальності.

Збереження спогадів про оборонців має стати фундаментом оновленої моделі місцевої ідентифікації, що згуртує жителів Херсонського краю навколо цінностей вірності, свободи, гідності та готовності нести відповідальність за свідомо обране майбутнє. Пам'ять слугує вагомою основою для подолання психологічних травмувань,

⁵ Данілова Дарина Володимирівна, 1987 року народження, с. Пріозерне, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

⁶ Макарьська Вікторія Олександрівна, 1979 року народження, м. Херсон. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

⁷ Моренець Оксана Анатоліївна, 1970 року народження. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

⁸ Непомняща Вікторія Миколаївна, 1977 року народження, с. Чорнобаївка, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

⁹ Осіння Ольга Петрівна, 1990 року народження, с. Білозерка, Херсонська область. Проведення інтерв'ю – Черемісін О.В., дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

¹⁰ Сливкіна Наталя Валеріївна, 1980 року народження, смт. Каланчак, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

¹¹ Фролова Ольга Віталіївна, 1986 року народження, с. Широка Балка, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

¹² Хандусенко Надія Іванівна, 1987 року народження, м. Гола Пристань, Херсонська область. Проведення інтерв'ю, дешифрування аудіозапису та створення транскрипту - Г. Михайленко.

наслідків окупації. Саме вона створює підґрунтя для виховання нових поколінь у дусі патріотизму та свідомого громадянства.

Отже, спогади про херсонських захисників і боротьба їхніх родин за збереження пам'яті – це не лише частина локальної історії. Вони є важливим складником національної пам'яті про опір і вагу свободи, де особистий досвід поєднується з колективним, а біль втрати – з гордістю та шаною.

Проведення інтерв'ю, написання тез здійснено за сприяння Наукового товариства Шевченка в США.

Література:

1. Кузовова Н.М. Цивільний спротив у Херсоні та області під час російської окупації в березні – на початку квітня 2022 р. *Південний архів (історичні науки)*. Вип. 46. 2024. С. 23-36. DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2786-5118/2024-46-3>
2. Черемісін О.В. *Літопис цивільного спротиву Херсона у вимірах повномасштабної агресії росії проти України у 2022 р.* Суми: Університетська книга, 2023. 589 с.